

18. ve 19. YÜZYILLARDA İZMİR:
BATILI BİR BAKIŞ

SMYRNE AUX 18^e ET 19^e SIECLES:
REGARDS OCCIDENTAUX

SMYRNA IN THE 18th AND 19th CENTURIES:
A WESTERN PERSPECTIVE

A R K A S
SANAT MERKEZİ

“ İzmir, bir prenestir
Başında güzel şapkasıyla;
Mutlu ilkbaharlar durmaksızın
Onun çağrısına yanıt verir
Ve, tıpkı bir vazonun içinde
Gülümseyen bir grup çiçek gibi
Denizlerinin içinde
Işıldar adaları ”

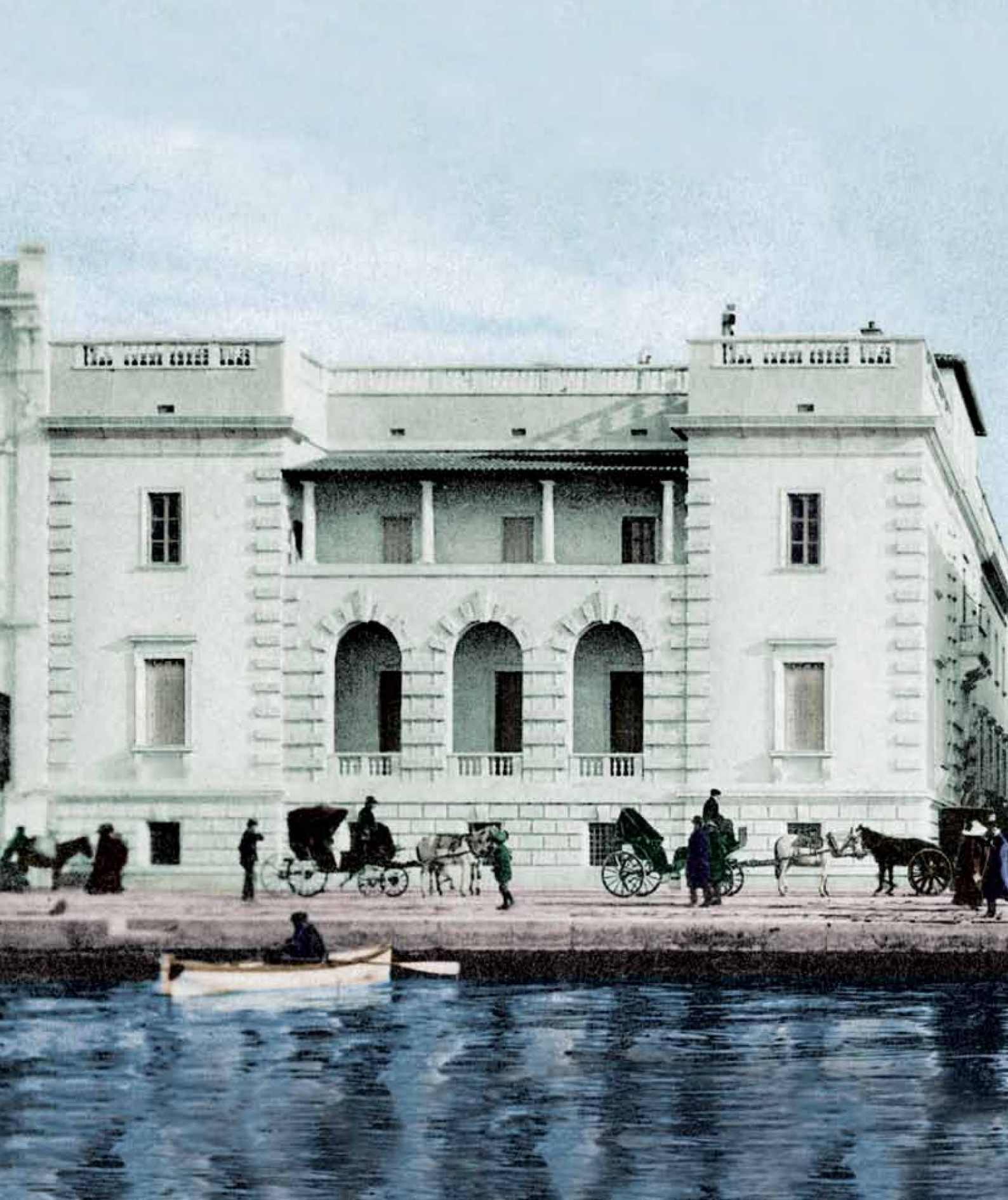
“ Smyrne est une princesse
Avec son beau chapel;
L'heureux printemps sans cesse
Répond à son appel
Et, comme un riant groupe
De fleurs dans une coupe
Dans ses mers se découpe
Plus d'un frais archipel ”

“ With her chapels fair Smyrna
A gay princess is she!
Still, at her summons, round her
Unfading spring ye see.
And, as in beauteous vases,
Bright groups of flowers repose,
So, in her gulfs are lying
Her archipelagoes. ”

18. ve 19. YÜZYILLARDA İZMİR:
BATILI BİR BAKIŞ

SMYRNE AUX 18^e ET 19^e SIECLES:
REGARDS OCCIDENTAUX

SMYRNA IN THE 18th AND 19th CENTURIES:
A WESTERN PERSPECTIVE

**18. ve 19. YÜZYILLARDA İZMİR:
BATILI BİR BAKIŞ**

**SMYRNE AUX 18e ET 19e SIECLES:
REGARDS OCCIDENTAUX**

**SMYRNA IN THE 18th AND 19th CENTURIES:
A WESTERN PERSPECTIVE**

**25 EYLÜL/SEPTEMBRE/SEPTEMBER 2013
29 ARALIK/DÉCEMBRE/DECEMBER 2013**

A R K A S
S A N A T M E R K E Z İ

1380 SOKAK NO:1 ALSANCAK İZMİR
0 232 464 66 00
info@arkassanatmerkezi.com
www.arkassanatmerkezi.com

Baskı ve Cilt Türkiye’de yapılmıştır.
Imprimé et relié en Turquie.
Printed and bound in Turkey.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla izin alınmadan çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz. Kullanılan görsellerin hepsinin telif hakları tasdiki için tüm gerekli gayret gösterilmiştir. Herhangi bir eksiklik tamamen kasıtsız ve Yayıncı Kuruluş ile ele alınmalıdır.

Kitapta yayımlanan tüm eserler:
© Arkas Holding A.Ş.

Tous droits réservés. Aucune partie de cette publication ne peut être reproduite, ne peut être stockée dans un système d’extraction ou transmise sous aucune forme ou par aucun moyen électronique, mécanique, photocopie, enregistrement ou autre, sans l’autorisation écrite préalable de l’auteur. Tous les efforts ont été faits pour mentionner les droits d’auteur des images et photographies dans les cas appropriés. Toute omission est entièrement involontaire et doit être directement signalée à l’éditeur. Toutes les œuvres publiées dans ce livre sont
© Arkas Holding A.Ş.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the author. Every effort has been made to acknowledge copyright of images where applicable. Any omissions are entirely unintentional and should be addressed to the Publisher. All works published in the book are:
© Arkas Holding A.Ş.

Telif Hakları © 2013 Arkas Holding A.Ş. 2013
Copyright © 2013 Arkas Holding A.Ş. 2013
Copyright © 2013 Arkas Holding S.A. 2013

Metinler © müellifleri ve Arkas Holding A.Ş.
Textes © les auteurs et Arkas Holding A.Ş.
Text © the authors and Arkas Holding S.A.

Baskı/Imprimeur/Print
MAS Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No:3
Kağıthane / İstanbul
Tel: +90 212 294 10 00
info@masmat.com.tr

Birinci Basım 2013/2.000 adet
Première Publication 2013/2.000 exemplaires
First Published in 2013/2.000 copies

Arkas Holding A.Ş.
Liman Caddesi Arkas Binası No: 38
Alsancak 35230 İzmir
Tel: +90 232 477 77 77
Faks: +90 232 411 00 00 - 411 00 11
arkasizm@arkas.com.tr

Kapaklar/Couvertures/Covers
Cornelius de BRUIJN. Lucien Arkas, İzmir
Charles Gleyre, “Dudo”. Musée Cantonal des Beaux-Arts, Lausanne

ISBN: 978-605-5974-27-5

KATALOG/CATALOGUE/CATALOG

**Yayın Direktörü/Directeur de la publication/
Publishing Director**
Müjde Unustası

Editörler/Editeurs/Editors
Jean Luc Maeso
Marie-Valerie Lesvigne

Yazarlar/Auteurs/Authors
Laurence Abensur-Hazan
Irinî Apostolou
Patrick Boulanger
Frédéric Hitzel
Léon Kontente
Marie-Valérie Lesvigne
Jean-Luc Maeso
Guy Meyer
Anne Mézin
Marie-Carmen Smyrnelis

Çeviri/Traduction/Translation
Fransızca-İngilizce/Français-Anglais/French-English
Aviva Cashmira Kakar
Michael Taylor
Fransızca-Türkçe/Français-Turc/French-Turkish
Gözde Şakar
Güzin Bozduman
Delphine Odabaşı

Katalog Tasarımı/Conception/Catalogue Design
Tulunay Creative
www.tulunaycreative.com

Görsel Telifleri/Credits Photos/Image Credits
Arkas Holding
Bibliothèque municipale, Lyon (Didier Nicole)
Bibliothèque nationale de France, Paris
Bibliothèque/Musée de l'Opéra, Paris
CCI Marseille Provence (François Jonniaux)
Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts, Paris
Institut Français d'Etudes Anatoliennes, Istanbul
Musée Cantonal des Beaux-Arts, Lausanne (J. C. Ducret)
Musée des Beaux-Arts, Bordeaux
Musée des Augustins, Toulouse (Daniel Martin)
Musée du Louvre (RMN Grand Palais/Jean-Gilles Berizzi)
National Maritime Museum, Greenwich
Rijksmuseum, Amsterdam
The British Museum
Pierre de Gigord (Yiakoumis/Kallimages)

SERGI/EXPOSITION/EXHIBITION

**Sergi Küratörleri/Commissaires de l'exposition/
Exhibition Curators**
Müjde Unustası
Jean Luc Maeso

Asistan Küratör/Commissaire-adjoint/Assistant Curator
Marie-Valerie Lesvigne

Bilimsel Komite/Comité scientifique/Advisory Panel
Patrick Boulanger
Frédéric Hitzel
Didier Laroche
Guy Meyer
Anne Mézin
Sema Postacioglu-Banon
Stéphane Verger
Marie-Carmen Smyrnelis

Metinler/Texte/Text
Irinî Apostolou (I. A.)
Brigitte Blanc (B. B.)
Patrick Boulanger (P. B.)
Frédéric Hitzel (F. H.)
Didier Laroche (D. L.)
Jean-Luc Maeso (J-L. M.)
Guy Meyer (G. M.)
Emmanuelle Peyraube (E. P.)
Pierre Pinon (P. P.)
Sylvie Tessier (S. T.)

Çeviri/Traduction/Translation
Fransızca-İngilizce/Français-Anglais/French-English
Aviva Cashmira Kakar
Michael Taylor
Fransızca-Türkçe/Français-Turc/French-Turkish
Gözde Şakar
Güzin Bozduman
Delphine Odabaşı

Teşekkürler/Thanks/Remerciements
Betül Aksoy
Károly Aliotti
Selim Cevrem

Tasarım/Conception/Layout
Tulunay Creative
www.tulunaycreative.com

Taşıma/Transport/Transport
Andre Chenue S.A.
Bergen Fine Art Logistics A.Ş.
Constantine
Kortmann
Natural le Coultre SA

Sigorta/Assurance/Insurance
Arkas Sigorta
Albion
Blackwall Green
ABN

TEŞEKKÜRLER

REMERCIEMENTS

ACKNOWLEDGEMENTS

Müze ve Kurumlar

Musées et Institutions

Museums and Institutions

Arkas Deniz Tarihi Merkezi/Musée Arkas de l'Histoire de la Marine/
Arkas Maritime History Center
Bibliothèque municipale, Lyon
Bibliothèque nationale de France, Paris
Bibliothèque/Musée de l'Opéra, Paris
CCI Marseille Provence
Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts, Paris
Institut Français d'Etudes Anatoliennes, Istanbul
Musée Cantonal des Beaux-Arts, Lausanne
Musée des Beaux-Arts, Bordeaux
Musée des Augustins, Toulouse
Musée du Louvre, Paris
National Maritime Museum, Greenwich
Rijksmuseum, Amsterdam
The British Museum
İtalyan Konsoloslugu/Consulat d'Italie/Italian Consulat

Özel Koleksiyonlar

Collection privée

Private Collections

Lucien Arkas, Izmir
Alex Baltazzi, Izmir
Pietro & Aldo Braggiotti, Izmir
Brian Giraud, Izmir
Verbeke-Guiffroy, Cannes
Pierre de Gigord, Paris
Guy Meyer, Paris

TEŞEKKÜRLER

REMERCIEMENTS

ACKNOWLEDGEMENTS

Alex Baltazzi, Igor di Bernardini, Caroline Berne,
Selim Bonfil, Catherine Bouras, Cinzia Braggiotti,
Nicolas Bourriaud, Willy Buttigieg, Odile Cavalier,
Hugo Chapman, Raynald de Choiseul Praslin,
Marie-Hélène Colas-Adler, Valérie Corvino, Taco Dibbits,
Esma Dino, Sébastien Dizerens, Sylvie Drago,
Karel F. Dutilh, Gilles Eboli, Bernard Fibicher, Jane Fisher,
Jeroen Gankema, Pierre de Gigord, Brian Giraud,
Eric Grunberg, Patrice Guiffroy, Pierre Guinard,
Axel Hémerly, Faden Suzan Kudsioğlu, Pascal Le Bouteiller,
Catherine Lepdor, Christophe Leribault, Sylvaine Lestable,
Isabelle Levêque, José de Los Llanos, Henri Loyrette,
Jean-Luc Martinez, Alain Peksoyler, Christine Peltre,
Jean-François Pérouse, Marie-Hélène Petitfour,
Emmanuelle Peyraube, Pierre Pinon, Bruno Racine,
Wim Pijbes, John Ruhoff, François Queyrel,
Brigitte Robin-Loiseau, Philip Roe, Marie-Catherine Sahut,
Marie-Pierre Salé, Danielle Sillère, Eveline Sint Nicolaas,
Emmanuel Schwartz, Irini Solomonidi, Zeliha Toprak,
Sylvie Tessier, Carel van Tuyll, Celal Hasan Umur, Pierre Vidal,
Catherine Vigne-Boppe, Cindy van Weele, Alessia Zambon.

ARKAS SANAT MERKEZİ
CENTRE D'ART ARKAS
ARKAS ART CENTER

FRANSIZ KONSOLOSLUK BİNASI'NDAN ARKAS SANAT MERKEZİ'NE

LA MÉTAMORPHOSE DU BÂTIMENT DU CONSULAT DE FRANCE EN CENTRE D'ART ARKAS

FROM THE FRENCH CONSULATE TO THE ARKAS ART CENTRE: A METAMORPHOSIS

2010 yılının Ekim ayında Arkas Holding tarafından Y. Mimar Niko Filidis ve ALTERA Mimarlık işbirliğinde başlayan restorasyon sürecinde, İzmir'in 130 yıl önce inşa edilmiş ve ayakta kalmayı başarmış binalarından, eski Fransız Konsolosluk Binası, bugünkü ismiyle Arkas Sanat Merkezi'ni hayata geçirmek hedef alındı.

Geçmişte rezidans ve kabul salonları olarak kullanılan alan 90'lı yılların başından itibaren, yaklaşık 20 yıl boyunca, terkedilmiş olarak kalmıştı ve zamana bağlı tahribatlar çok belirgindi. Binanın diğer bölümü, yani çalışmalar başladığında aktif olarak konsolosluk ofisleri ve lojman olarak kullanılan bölümü ise daha iyi durumdaydı. Bodrum katları, deniz seviyesinin altında kaldığı için rutubete bağlı deformasyonlar oluşmuştu. Çatı ve teraslarda da izolasyonun, kiremit çatıların ve çinko dere sistemlerinin yenilenmesi gerekiyordu. Kültür Varlıklarını Koruma ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Belediyelerden gerekli izinlerin alınmasından sonra Şubat 2011'de şantiye çalışmaları başladı.

Öncelikle bodrumların zemin ve duvarlarında özel kimyasal takviyeli harçlar kullanılarak su geçirimsizlik sağlandı, zemin suyunun tahliyesi için yeni pompa ve borulama sistemleri kuruldu. Eş zamanlı olarak çatıda başlatılan çalışmalarla yaklaşan kış şartlarında binanın su alması tamamen engellendi.

La période de restauration entamée en octobre 2010 par Arkas Holding, sous la tutelle de l'architecte Niko Filidis et ALTERA, visait à fonder le Centre d'Art Arkas dans l'ancien bâtiment du Consulat de France qui fut construit il y a 130 ans, un des rares édifices d'Izmir à avoir survécu à l'incendie qui embrasa jadis la ville.

A partir du début des années 90, l'espace qui servait naguère de salles de réceptions et de résidence resta inhabité pendant 20 ans et présentait des dégâts très prononcés causés par le temps. L'autre partie du bâtiment, c'est-à-dire la partie qui servait de bureaux et de logement au consulat lorsque les travaux furent entrepris, était dans un meilleur état. Les étages du sous-sol, se trouvant au dessous du niveau de la mer, présentaient des dégâts liés à l'humidité. L'isolation du toit et des terrasses, les tuiles du toit et les gouttières en zinc ont dû être renouvelées. Suite aux permissions obtenues par la Municipalité et le Haut Conseil pour la Préservation des Monuments et du Patrimoine Culturel, les travaux de rénovation commencèrent en février 2011.

Tout d'abord, on s'attaqua à l'étanchéité du sol et des murs des étages du sous-sol au moyen de plâtres spéciaux et d'une nouvelle pompe, ainsi que par un nouveau système de drains installé pour l'évacuation des eaux. Au même moment commencèrent les travaux de restauration du toit pour éviter toute infiltration d'eau étant donné l'hiver imminent.

When, in October 2010, the former French Consulate Building, built 130 years ago and one of the few of İzmir's old buildings to have survived, was in the process of being restored by Arkas Holding in co-operation with the architect, Niko Filidis, and ALTERA Mimarlık, the intention was to realise the Arkas Art centre, as it is today called.

The area which had in the past been used as a residence and reception salons had been left abandoned since the beginning of the 1990s, for almost twenty years, and the ravages of time were vividly evident. While its other section, that is, the section still being actively used for consulate offices and living quarters when work was started, was in a better condition. Because the basement levels are below sea-level they have suffered deformations due to damp. The insulation on the roof and terraces, the tiled roofs, and the tin guttering had to be replaced. In February, 2011, after gaining the necessary permissions from the High Commission for Monuments and the Preservation of Cultural Assets, and the municipal councils, the work was begun.

First of all, the floors and walls of the basement levels were made waterproof with the application of a special chemically-reinforced mortar, and a new pump and piping system for the removal of groundwater was established. The works started on the roof at the same time made sure that the building would not take in any water during the approaching winter conditions.

İkinci aşamada elektrik tesisatı, sıhhi tesisat ve güvenlik tesisatının yenilenmesi, bina içindeki yapısal takviyeler, duvar çatlaklarının rehabilitasyonu, ahşap panjur ve doğramaların tamirat ve yenileme çalışmaları başladı. Uzun bir sürece yayılan bu etap sonunda ise bina en az 50 yaş gençleşti ve güçlü bir altyapıya kavuştu.

Bundan sonraki süreçte ise binaya yeni çehresini kazandırmak üzere dış cephesinin, restorasyon amaçlı olarak üretilmiş özel basınçlandırıcılar ve kimyasallarla temizlenmesi çalışmaları başladı. Bina içinde alçı imalatlar tamamen yenilendi ve boya işleri başladı.

Dans un second temps furent entamés la remise à niveau de l'installation électrique, de l'installation sanitaire et du système de sécurité, les renforts de structure à l'intérieur du bâtiment, la réfection des murs et les travaux de réparation et de renouvellement des volets et des fenêtres en bois. Suite à cette étape qui s'étala sur une longue durée, le bâtiment fut rajeunit de 50 ans et gagna une infrastructure solide.

L'étape suivante consista à donner forme au nouveau visage du bâtiment, on attaqua ainsi les travaux de ravalement de la façade extérieure. Les plâtres à l'intérieur de la bâtisse furent refaits et les travaux de peinture débutèrent.

In the second phase, the renovation of the electricity, plumbing and security systems, the structural reinforcement inside the building, the rehabilitation of cracks in the walls, and the fixing and renovation of the wooden shutters and other woodwork was begun. At the end of this stage, which went on for some time, the building looked at least fifty years younger and had returned to being a robust foundation.

In the next process, work was started on cleaning the building's façade, with special high-pressure hoses and chemicals used in restoration, so as to give the structure a new appearance. The plasterwork inside the building was renewed throughout and the painting work was started.

Son aşamada ise parke tadilatları, cila, aydınlatma montajları, seramik ve mermer imalatlar tamamlandı. Sergi alanlarında kullanılacak lake ve kumaş panoların montajları yapıldı. Orta avlunun zemin yenilemesi ve peyzaj çalışmaları tamamlandı. Konsolosluk ve Arkas Güvenlik birimlerinin desteğiyle en üst düzey güvenlik önlemleri tesis edildi.

Kasım 2011 tarihine geldiğimizde ise, yaklaşık 8 aylık çalışma neticesinde bina yeni çehresiyle Arkas Sanat Merkezi adı altında hayata geçti.

La dernière étape consista à achever la rénovation du plancher, le vernissage, les installations d'éclairage et les installations de marbre et de céramique. On procéda à l'installation des panneaux de laque et de tissu qui seront utilisés dans les espaces d'exposition. La rénovation du sol en pierre de la cour centrale et l'aménagement paysager furent également achevés. Les plus hautes mesures de sécurité ont été testées grâce au soutien des unités de sécurité d'Arkas Güvenlik et du Consulat.

En novembre 2011, après plus de 8 mois de travaux, le bâtiment changea de peau pour abriter désormais le Centre d'Art Arkas.

In the final phase, the alterations to the park, the varnishing, light fittings, and ceramic and marble fixtures were completed. Lacquer and fabric fittings to be used in the exhibition rooms were produced. The renovation of the floor in the central courtyard and the landscaping was also completed. The highest level of security precautions have been established with the support of the Consulate and Arkas Security.

And then, in November 2011, as a result of almost eight months work, the building was restored to life, with a whole new appearance, under the name of the Arkas Art Centre.

İÇİNDEKİLER/TABLE DES MATIÈRES/CONTENTS

MAKALELER/ARTICLES/ARTICLES	23
<i>Bir Kentin Yansımaları: Yolculuğa Davet</i> <i>Évocation d'une ville: Invitation au voyage</i> <i>Echoes of a City: an Invitation to a Journey</i> Jean-Luc Maeso	25
<i>Doğu'da Seyyahlar: 18. Yüzyılda Görsel Bakış Açıları</i> <i>Les Voyageurs en Orient: aperçus visuels au 18e siècle</i> <i>Travellers in the Orient: Visual Approaches of Otherness in the 18th Century</i> Irini Apostolou	35
<i>17. Yüzyılın Sonundan 19. Yüzyıla Kadar İzmir'de Seyyahlar:</i> <i>Süreklilik İçinde Değişim</i> <i>Les voyageurs à Smyrne de la fin du 17e siècle jusqu'au 19e siècle:</i> <i>le changement dans la continuité</i> <i>Travellers to Smyrna From the 17th to 19th Centuries:</i> <i>Change and Continuity</i> Guy Meyer	47
<i>Osmanlı Dönemi'nde İzmir: Akdeniz'in Mücevheri</i> <i>Izmir Ottomane: un joyau de la Méditerranée</i> <i>Ottoman Izmir: Jewel of the Mediterranean</i> Frédéricks Hitzel	69
<i>Türkiye'nin Kapısı: Marsilya</i> <i>Marseille: Porte de la Turquie</i> <i>Marseille: Gateway to Turkey</i> Patrick Boulanger	83
<i>Modern Dönem'de İzmir Fransız Konsolosluğu</i> <i>Le Consulat de France à Smyrne à l'époque moderne</i> <i>The French Consulate in the Modern Period</i> Anne Mézin	93
<i>18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir'in Kentsel Alanı</i> <i>L'espace urbain de Smyrne aux 18e et 19e siècles</i> <i>Urban Space in Smyrna in the 18th and 19th Centuries</i> Marie-Carmen Smyrnelis	101
<i>Kentin Görünümü Değiştiğinde...</i> <i>Quand la ville change de physionomie</i> <i>Izmir: the Changing Face of a City</i> Léon Kontente	109
<i>18. Yüzyıldan 20. Yüzyılın Başına Kadar İzmir'de Sosyal Hayattan Kesitler</i> <i>Aspects de la vie sociale à Smyrne du 18e au début du 20e siècle</i> <i>Aspects of Social Life in Smyrna From the 18th to Early 20th Centuries</i> Laurence Abensur-Hazan	119
<i>İzmir ve Depremler: Batılıların Gözünden Küllerinden Yeniden Doğan Bir Kent</i> <i>Smyrne et les tremblements de terre, regards occidentaux sur une 'ville Phénix'</i> <i>Smyrna and its Earthquakes: the "Phoenix City" through Western Eyes</i> Marie Lesvigne	129

KATALOG/CATALOGUE/CATALOG	139
18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir <i>Smyrne aux 18e et 19e siècles</i> <i>Smyrna in the 18th and 19th Centuries</i>	
İzmir Görünümleri <i>Vues d'İzmir</i> <i>Views of İzmir</i>	140
İzmir İzlenimleri <i>Impression de Smyrne</i> <i>Impressions of Smyrna</i>	154
Türk Kostümleri Albümü <i>Album de Costumes Turcs</i> <i>Album of Turkish Costumes</i>	166
İzmir'in Sakinleri ve Ziyaretçileri <i>Habitants et Visiteurs de Smyrne</i> <i>Locals and Visitors of Smyrna</i>	168
Fotoğraflarda İzmir <i>Photographes à Smyrne</i> <i>Smyrna in Photos</i>	178
Harita ve Planlar <i>Cartes et Plaches</i> <i>Maps and Plans</i>	192
İzmir Sigorta Haritaları, 1905 <i>Plans D'assurance de Smyrne, 1905</i> <i>Smyrna Insurance Surveys, 1905</i>	204
EKLER/ANNEXE/APPENDIX	217
17.-19. Yüzyılda İzmir'e Gelen Seyyahlardan Bir Seçki <i>Selection des Voyageurs à Smyrne: 17e-19e siècle</i> <i>A Selection of Travellers to Smyrna: 17th-19th Century</i>	218
İzmir Kronolojisi <i>Chronologie de Smyrne</i> <i>Smyrna: a Chronology</i>	224
BİBLİYOGRAFYA/BIBLIOGRAPHIE/BIBLIOGRAPHY	237

